

Vooraf

Na de lancering van zes decenniumdoelen voor de bestrijding van armoede op 3 april 2007, zijn de doelen omgezet in een memorandum. Met voorliggende memo richten de initiatiefnemende organisaties zich tot de toekomstige eerste minister en de leden van de Belgische regering.

In de aanloop naar 10 juni 2007 stellen we vast dat de meeste politieke partijen armoedebestrijding hebben opgenomen in hun programma. Dat is beslist positief te noemen. Het is echter nog geen garantie dat de decenniumdoelen zullen terechtkomen op de regeringsagenda.

De auteurs van de decenniumdoelen rekenen op een sterk engagement dat past in een lange termijnplanning met oog voor continuïteit. De decenniumdoelen zijn een tienjarenplan omdat enkel een langdurige aanpak van het armoedeprobleem zin heeft. We vragen dat de volgende regering absolute voorrang geeft aan een beleid waarbij (het risico op) armoede en bestaansonzekerheid doorgedreven aandacht krijgen. En dat deze beleidskeuze opgenomen wordt in het regeerakkoord.

Het memorandum aan de federale regering formuleert voorstellen met betrekking tot vier domeinen: de gezondheidszorg, inkomen en werk, wonen en energie en het samenleven. Elk domein wordt uitgewerkt in een aantal duidelijke, prioritaire beleidslijnen.

* * *

Vooraleer de beleidssporen te concretiseren, brengen we de zes decenniumdoelen kort in herinnering. De eerste is de halvering van de gezondheidsongelijkheid. Het tweede doel is het halveren van het aantal gezinnen waar niemand werk heeft. Vervolgens moet elk gezin een inkomen hebben dat minstens het niveau haalt van de Europese armoededrempel. De nood aan goede en betaalbare woningen moet worden weggewerkt door een vierde doel: een toename van het aantal goede en betaalbare woningen met 150.000 eenheden, waarvan minstens de helft sociale woningen zijn. Ten vijfde moet de laaggeletterdheid bij jongeren dalen tot 3 procent. Ten slotte moeten mensen in armoede de kans krijgen hun netwerken te verbreden, zodat ze strijdbaarder worden in de strijd tegen discriminatie.

Initiatiefnemers van de decenniumdoelen zijn ACW, Samenlevingsopbouw Vlaanderen, Socialistische Mutualiteiten en socio-culturele verenigingen, Steunpunt Algemeen Welzijnswerk, Verbruikerssateljee, Vlaams Netwerk van verenigingen waar armen het woord nemen, Vlaams Minderheden Centrum en Welzijnzorg. Met de actieve en financiële steun van Cera. Voor meer achtergrond over Decenniumdoelen, zie www.decenniumdoelen.be

1. Toegankelijkheid en kwaliteit van gezondheidszorg optimaliseren voor lagere inkomensgroepen en armen

Algemeen pleiten we voor een sterke, breed dekkende, solidaire en verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging. Dit is essentieel om een betaalbare gezondheidszorg van hoogstaande kwaliteit voor iedereen te verzekeren. Wij zetten ons af tegen de commercialisering van de gezondheidszorg omdat dit geenszins garanties biedt op een gelijkwaardige en betaalbare zorg voor iedereen en evenmin borg staat voor een meer doelmatig gebruik van de zorg.

Voor een betaalbare en hoogstaande gezondheidszorg is er nood aan volgende prioritaire maatregelen op het vlak van de verplichte ziekteverzekering en gezondheidszorg.

1.1. Een werkbare derdebetalersregeling

Voor wie moet leven van een laag inkomen kunnen medische zorgen vergoed worden via de derdebetalersregeling: de patiënt betaalt enkel het remgeld terwijl het deel ten laste van de verplichte ziekteverzekering rechtstreeks wordt vereffend met het ziekenfonds. Probleem bij de huidige regeling is dat de toepassing ervan wordt overgelaten aan de vrije keuze van de arts. De administratieve en financiële afhandeling schrikt artsen af en is voor verbetering vatbaar.

Om te vermijden dat patiënten medische kosten uit eigen zak moeten voorschieten, is het noodzakelijk dat de derdebetalersregeling in de ambulante zorg een afdwingbaar recht in plaats van een gunst wordt. Deze eis geldt prioritair voor kinderen, lagere inkomensgroepen en chronisch zieken.

1.2. Rem op supplementen

De negen armoedeorganisaties en sociale bewegingen bepleiten:

- *een transparante ziekenhuisfactuur*

De oplopende factuur van een ziekenhuisopname baart zorgen, vooral wanneer het gaat over minder of niet gedekte medische prestaties zoals implantaten of nog niet terugbetaalde geneesmiddelen. Sommige erelonen ontsnappen, in tegenstelling tot ereloonsupplementen op nomenclatuurprestaties, aan beperkende maatregelen. Het is verontrustend dat de financiële beschermingsmaatregelen voor de patiënten worden omzeild. Lagere inkomensgroepen hebben evenveel recht op hoogstaande medische zorg, inclusief de nieuwste medische materialen, technieken en behandelingen.

- *een algemeen verbod op vergoedingen voor opnames in twee- of meerpersoonkamers en het waarborgen van tariefzekerheid voor materiaalsupplementen*

Materiaalsupplementen met onbegrensde eigen bijdragen van de patiënt zijn niet toelaatbaar. De overheid moet maximaal investeren in de terugbetaling van materialen die een therapeutische aantoonbare meerwaarde hebben. Ze moet sneller op de bal spelen bij de beslissing dergelijke materialen terug te betalen. De ziekenhuizen die extra inspanningen leveren om het aanrekenen van supplementen

te beperken, moeten hiervoor beloofd worden.

- *bij opname een volwaardige informatieplicht vanwege ziekenhuizen over de aangerekende kosten.*

Een kwalitatieve informatieplicht zou voor een grote groep minder mondige mensen veel financieel en ander leed voorkomen.

1.3. Patiëntenrechten voor iedereen

Zonder passende informatie, begeleiding en ondersteuning blijven patiëntenrechten dode letter. Voor mensen in kwetsbare sociale, persoonlijke of financiële situaties zijn extra begeleidende en ondersteunende acties noodzakelijk. Om de wet van de patiëntenrechten van 22 augustus 2002 in de praktijk te brengen, vervullen patiëntenorganisaties, armenverenigingen of ziekenfondsen een onvervangbare rol.

Specifiek aandachtspunt bij de patiëntenrechten blijft de niet-autonome positie van waaruit kwetsbare mensen hun zorg soms ondergaan. “Verabsolutering” van autonomie in rechten moet gepaard gaan met zorg en verantwoordelijkheid van de samenleving voor haar burgers.

2. Verhoging van de minimuminkomens en meer volwaardige jobs

Tijdens de afgelopen legislatuur werden de laagste inkomens gedeeltelijk verhoogd: niet alleen de indexering en de welvaartvastheid zijn stappen in de goede richting, ook een aantal aanvullende verbeteringen voor specifieke categorieën had een positieve impact op het inkomensniveau. Ondanks deze verbeteringen blijven de inkomens uit de sociale zekerheid of uit bijstandsregelingen soms ver beneden de armoededrempel hangen.

Daarnaast zette de voorgaande regering ook in op meer werk. Het arbeidsbeleid focuste op jobcreatie en activering. Het aantal langdurige werklozen en het aantal huishoudens zonder werk blijft echter groot. Hun aantal blijft zelfs groeien. Maatregelen om discriminatie tegen te gaan of vormen van positieve actie blijven steken in het stadium van de goede intenties.

Wij lijsten een aantal maatregelen op die kunnen bijdragen aan kwaliteitsvolle arbeid en een volwaardig inkomen voor iedereen.

2.1. Structurele verhoging van de inkomens uit sociale zekerheid - in het bijzonder de werkloosheid, invaliditeit en ziekte en pensioenen, arbeidsongevallen en beroepsziekten

- Door een koppeling van de stijging van uitkeringen aan de stijging van de lonen;
- Door het wegwerken van de opgelopen achterstand na een stapsgewijze verhoging van de laagste uitkeringen tot 66% van het mediaaninkomen;
- Door een bijkomende tegemoetkoming voor mensen met een chronische ziekte of voor mensen met extra kosten omwille van ziekte of een handicap.

2.2. Structurele verhoging van de inkomens uit bijstandsregelingen

- Door de bodemuitkeringen - leefloon, gewaarborgd inkomen voor bejaarden of inkomensgarantie voor ouderen, recht op maatschappelijke hulp, gewaarborgde gezinsbijslag, tegemoetkoming voor personen met een handicap - per jaar met 2% te laten stijgen, zodat in 2017 de Europese minimumarmoededrempel wordt bereikt.
- Door de aanvullende hulp van het OCMW te structureren en te reglementeren zodat deze hulp een recht wordt i.p.v. een gunst.

2.3. Volwaardig werk aan een volwaardig loon

- Door verdere uitbouw van sociale economie en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Wij vragen dat de federale overheid 5.000 extra plaatsen creëert in Vlaanderen tegen 2011.
- Door kwaliteit van werk ook centraal te stellen wanneer mensen kunnen doorstromen naar het reguliere circuit. Wij vragen dat de federale overheid het mogelijk maakt dat alle bedrijven een beroep kunnen doen op een jobcoach.
- Door een diversiteitsbeleid op te zetten binnen de overheid: wij pleiten tegen 2011 voor een inhaalbeweging van minstens 5% bij de aanwerving van mensen van allochtone afkomst en bij arbeidsgehandicapten. Wij pleiten er eveneens voor dat mensen van allochtone afkomst (ongeacht nationaliteit) toegang krijgen tot het openbare ambt.
- Door de erkenning van eerder verworven competenties als basis voor aanwerving bij de overheid.

3. Ingrijpen op de markt van huurwoningen en energievoorzieningen

Net als het recht op energie, wordt de toegang op een betaalbare en kwalitatieve woning niet gewaarborgd via het marktmechanisme. Het beleid van de overheid moet er op gericht zijn deze rechten afdwingbaar te maken voor de lagere inkomensgroepen. Deze uitgangspunten vertalen we in zes concrete eisen.

3.1. Regulering van de huurprijs

In het Nationaal Actieplan voor Sociale Insluiting maakt de regering het voornemen bekend om aan de stijgende huurprijzen iets te doen: "Aan iedereen een kwaliteitsvolle en betaalbare woning garanderen door tussen te komen op de huurmarkt."

Op de private huurmarkt moet de huurprijs gekoppeld worden aan de kwaliteit van de woning. De koppeling moet concreet gebeuren door het vastleggen van referentiehurprijzen per type woning in functie van de geboden kwaliteit en de woonomgeving. Bij betwisting moeten paritaire commissies die zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van verhuurders en huurders onder het voorzitterschap van een vrederechter zich uitspreken of de gevraagde huurprijs overeenkomt met de geboden

kwaliteit. Dit is een eerste stap om te komen tot een prijsbeheersing op de woningmarkt. Deze prijsbeheersing kan verder worden gestimuleerd door fiscale stimuli voor eigenaars die hun huurprijzen niet hoger leggen dan deze referentieprijs. Hierbij moet wel de reële huurprijs fiscaal in rekening worden gebracht.

Een extra fiscaal voordeel kan gegeven worden indien de eigenaars hun woning vrijwillig in beheer geven van een sociaal verhuurkantoor, een OCMW of sociale huisvestingsmaatschappij voor minimaal 9 jaar. De onbemiddelde eigenaar kan aan de beheerder vragen de woning te renoveren om te voldoen aan de nodige kwaliteitsvereisten.

3.2. Strijd tegen huisjesmelkerij en tegen de misbruiken van de zwakke positie van de huurders

Het verhuren van verkrotte woningen met gezondheidsbedreigende gebreken is verboden omdat zij niet beantwoorden aan de elementaire vereisten waaraan een woning moet voldoen volgens het KB van 8 juli 1997 (en zeker niet beantwoorden aan de criteria van de gewestnormen zoals de Vlaamse Wooncode.). Indien onbewoonbaar verklaarde woningen toch verhuurd worden, rust er op de eigenaar een herhuisvestingplicht. Hij draait op voor de onkosten die aan deze herhuisvesting verbonden zijn en zijn woning wordt verbeurd verklaard.

3.3. Verbeterd aanbod van kwalitatief goede en betaalbare woningen

Het eerste instrument dat de overheid zelf in handen heeft om het aanbod van goede kwalitatieve woningen te verhogen is de bouw van bijkomende sociale huurwoningen. Er is een dringende nood en België ligt op dit vlak met ongeveer 6 % aan sociale woningen ver achter op de ons omringende landen. De federale overheid moet dit met de gewesten overleggen omdat de bouw van sociale huurwoningen een gewestelijke bevoegdheid is.

Op de private huurmarkt kunnen eigenaars hun woning in vrijwillig sociaal beheer geven aan een sociale huisvestingsmaatschappij, een gemeente, een OCMW of een sociaal verhuurkantoor voor een overeengekomen prijs voor minstens 9 jaar en dit moet extra fiscaal aangemoedigd worden (bij vrijwillig sociaal beheer).

Ook leegstand is vanuit sociaal oogpunt onaanvaardbaar. De overheid moet de leegstand actief opsporen en bestrijden met efficiënte maatregelen.

3.4. Het grondwettelijk gewaarborgd recht op energie.

Leven in een woning die afgesneden is van energie beantwoordt niet meer aan de moderne normen van een leven volgens de menselijke waardigheid. De federale regering dient alles in het werk te stellen om in heel België een minimale levering te waarborgen van 12 ampère.

3.5. Energiebesparende maatregelen

Ook voor huurders moet gezocht worden naar mogelijkheden om energie te besparen in hun woning en in het huishoudelijke gebruik. Dit kan o.a. door fiscale stimuli en door actieve hulp bij de aankoop van energiezuinige toestellen.

3.6. Operationalisering ombudsdienst Energie

De federale overheid is verantwoordelijk voor het installeren van een ombudsdienst Energie waar burgers terecht kunnen met hun klachten. Het wetsontwerp dat die installatie moet mogelijk maken, werd inmiddels gestemd (8 februari '07). Bijna vier jaar na de vrijmaking van de Vlaamse energiemarkt dringt een snelle operationalisering van de ombudsdienst zich op.

4. Stimulansen voor maatschappelijke participatie van mensen in armoede

Door een gebrek aan startkansen hebben mensen in armoede minder inzicht, minder kansen en mogelijkheden om hun levensprojecten waar te maken. Naast de dimensies gezondheid, werk, inkomen, huisvesting en onderwijs, kan het belang van sociale netwerking niet onderschat worden. Mensen met een vreemde afkomst verdienen speciale aandacht. Zij worden nog voortdurend geconfronteerd met discriminatie en uitsluiting. Wij formuleren vier aandachtspunten voor de federale regering om de informele participatie en formele participatie van mensen in armoede te bevorderen.

4.1. Ondersteunen en versterken van de inspraakprocedures van mensen in armoede

Een beleid dat armoede wil uitbannen, houdt rekening met de knelpunten, ervaringen en beleidssuggesties van mensen in armoede. De federale overheid dient voldoende kansen en middelen te voorzien om mensen te betrekken en te laten participeren aan het beleid. Het is van belang een proces op te zetten waarin begeleiding en vorming van mensen in armoede centraal staat.

De huidige vormen van participatie bij het opstellen en opvolgen van het NAP Sociale Inclusie en bij de tweejaarlijkse verslagen van het Steunpunt ter bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting, dienen versterkt en uitgebreid te worden naar andere federale adviesraden.

Daarnaast kan de federale overheid de participatie en betrokkenheid op lokaal niveau stimuleren. Vooral het ondersteunen van cliënten bij het OCMW om te komen tot kwaliteitsvolle participatie en inspraak, is belangrijk. Overeenkomsten voor procesmatige vorming en begeleiding kunnen worden vastgelegd in de vorm van convenants met derden, bijvoorbeeld met verenigingen waar armen het woord nemen, buurtwerkingen, enzovoort.

4.2. Erkennen en stimuleren van het vrijwilligerswerk als een belangrijke stap in het activeren van mensen in armoede binnen de samenleving

Het verenigingsleven heeft momenteel heel wat te bieden. Het biedt belangrijke informele leer- en ontwikkelingskansen aan mensen die niet aan de bak komen op de arbeidsmarkt. Omdat het vrijwilligerswerk een antwoord kan bieden op de al te eenzijdige activering naar werk, zou de overheid deze verenigingen en organisaties nog meer impulsen kunnen geven.

4.3. Initiatieven om de beeldvorming over armoede te verbeteren

De gangbare opvattingen over mensen in armoede zijn weinig hoopgevend: financieel wangedrag en gebrek aan inzet en wilskracht worden aangegeven als de belangrijkste oorzaken om in armoede te belanden. De overheid, de media en andere belangrijke spelers in de samenleving moeten initiatieven nemen om het armoedeprobleem meer inzichtelijk te maken en zo de beeldvorming over armoede te wijzigen.

4.4. Stimuleren van het brede middenveld om aansluiting te vinden met mensen in armoede

Eén van deze belangrijke spelers op vlak van samenleven is het brede middenveld. Het is noodzakelijk dat er aansluiting wordt gevonden met mensen in armoede.

Voor meer informatie:

Anny Vermeersch
Coördinator Decenniumdoelstellingen
p.a. Huidevettersstraat 165
1000 Brussel
GSM 0474/254880
anny.vermeersch@geefarmoedegeenkans.be

www.geefarmoedegeenkans.be